

## Pasajele – reprezentări ale instituțiilor intermediare

Mergând pe Calea Victoriei, dinspre Splaiul dâmbovițean, întâlnești, pe partea dreaptă, trei pasaje. Doar dacă ești atent, și nu te lași condus de înșiruirea clădirilor cu pereți comuni, care te-ar putea face să crezi că dincolo de ele nu se poate trece decât prin intersecțiile largi, doar dacă ești curios să cunoști altfel de trasee, doar dacă ești suficient de curajos să pătrunzi în intimități fragile care se înfățișează, uneori, ca abandonate. Doar în felul acesta ai putea parcurge pasajele.

Prima, în cale, îți apare o ramură a pasajului Macca-Villacrosse. Micile vitrine de la intrare îți indică prezența unor mai vechi ateliere de reparații, înăuntru. S-ar putea să nu le găsești, printre mai actualele oferte de rochii, ștampile și ochelari. Sunt, cu toate, elemente ale terțiarului, fragmente din sectorul de servicii, mai ușor de potrivit în spații strâmte. Pregnante sunt cafenelele, care-și întind fotoliile și sub lumina filtrată a pasajului, dar nu lipsite de importanță sunt cabinetele de avocatură sau reprezentanțele unor societăți comerciale, care ocupă spații de închiriat undeva la etaj. Tot acolo ai putea descoperi locuri cvasi-stabile, iar de asta îți dai seama după rufele scoase la uscat ori după buna creștere a mușcatelor de la ferestrele cu perdele. Înaintând, ajungi la o cumpănă. Fie, mergi încă puțin spre deschiderea opusă celei prin care ai intrat, mult mai largă, și ajungi în strada Eugeniu Carada, chiar lângă sediul central al Băncii Naționale. Fie, te rotești pe călcâie și o apuci pe ramura Macca a pasajului, descoperind, la un moment dat, înainte să ajungi din nou în Calea Victoriei, descoperind cerul: e partea doar pe jumătate acoperită cu sticlă galbenă. Și aici ai la îndemână un local cu rezonanțe orientale, se adaugă un spațiu comercial foarte condensat, din care poți cumpăra alimente, dar, mai ales, ți se oferă „inima” pasajului. Un fel de patio, străjuit de reversul

clădirilor care delimitează cele două ramuri ale pasajului. Și acest spațiu a fost supus încercărilor de exploatare comercială, atunci când nu a găzduit decât pubele. Revenim în Macca, doar pentru a ieși curând din pasaj, văzând cum acest spațiu de trecere, pasajul, este un coagulant paradoxal a tot felul de practici, al unor imobile într-atât de diferite între ele, încât n-ai fi crezut că ele pot fi alăturate. Doar el, pasajul, o alcătuire de aparentă vulnerabilitate, reușește să le „împace”, prin stabila funcție de solidarizare. Apoi, urcând din nou pe Calea Victoriei, cu gândul la experiența recentă, ai putea să înțelegi pasajul în latura lui generoasă, care unește aparente contradicții, el însuși fiind un spațiu înăuntru-înafară, fără a le anula.

După un nu foarte lung drum, și fără să te abați către cele două sumare și fără de culoare pasaje de lângă Teatrul Odeon, ajungi la cel de-al doilea reper propus, aici: Pasajul Victoria. Și el are înălțime, încă și mai mare decât Macca-Villacrosse, dar, mai ales, are profunzime. După 150 de ani de la alcătuirea lui, oamenii timpului recent l-au scobit, pentru a propune un *underground*, un club numit anglo-saxon. Sunt și crășme de suprafață, sunt și locuințe fragilizate de multele găzduiri neglijente. Poți să-l străbați, până la capăt, dar văzând cât de repede ajungi în strada Academiei, te întorci în Calea Victoriei. De aici, nu ai timp decât pentru un gând, până să ajungi la ultimul dintre locurile de vizitat: pasajul, pe lângă facilitatea parcurgerii – pentru că e o scurtătură între Palatul Telefoanelor și Biserica Dintr-o Zi -, permite și evadări mondene în fundături iluzorii.

Ajungem, în sfârșit, la Pasajul Englez – cel mai degradat dintre cele trei pasaje și cel mai puțin folosit, pentru a nu spune cel mai evitat. Și, asta, nu pentru că lumea ar cunoaște mai vechea lui destinație, asociată cu „locurile plăcerii”, ci doar pentru că e uitat în neglijență, în mizerie. Are intrarea cea mai strâmtă - după cum vei descoperi că e și ieșirea – iar înăuntru-lui ar putea fi înafară, dacă n-ar fi protejat de ceea ce a mai rămas din plafonul de sticlă, acum peticit cu plastic transparent. Ceea ce descoperi

## PASAJELE INSTITUȚIILOR INTERMEDIARE

---

suportă, cu ușurință, asemănarea cu o veche închisoare: camerele, locuite în semi-clandestinitate și dispuse pe două nivele, au intrările conectate la același „brâu”, formă citadină de prispă. Rămâi cu încă o idee: pasajul poate fi un spațiu de viațuire provizorie.

Aceasta e reprezentarea drumului pe care îl propun înspre studierea instituțiilor intermediare, dintre care trei sunt analizate, cu mijloace sociologice, aici: cuplurile consensuale, școlile de ucenici / de arte și meserii, și probațiunea. Studiul primelor două instituții intermediare ia forma referatelor prezentate în cadrul școlii doctorale, pe când probațiunea este înfățișată printr-un demers de documentare, o cristalizare a experienței de muncă în această instituție (care intenționa să substituie funcționarea unor organizări precum *halfway houses*) și, respectiv, dizertația prezentată la absolvirea cursurilor din chiar masterul de *Probațiune*.